

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuse teemal „Riigihange kui vahend väärtuse ja väärikate töötingimuste loomiseks puhastus- ja hoonehalduse teenustes“

(omalgatuslik arvamus)

(2020/C 429/05)

Raportöör: **Diego DUTTO**

Kaasraportöör: **Nicola KONSTANTINOU**

Täiskogu otsus	20.2.2020
Õiguslik alus	kodukorra artikli 32 lõige 2 – omalgatuslik arvamus
Vastutav tööorgan	tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI)
Vastuvõtmine CCMI	2.9.2020
Vastuvõtmine täiskogus	18.9.2020
Täiskogu istungjärk nr	554
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	192/7/18

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Komisjon, Euroopa Parlament ja liikmesriigid peavad välja töötama vajalikud toetusvahendid, et edendada strateegilisi riigihankeid eesmärgiga suurendada kestlike, läbipaistvate, kaugeleulatuvate ja jõustatavate strateegiliste kriteeriumide järjepidevat kasutamist, et tagada riigihangetes rangemad sotsiaalsed ja kvaliteedistandardid.

1.2. Tagamaks, et puhastusteenustes keskendutakse kvaliteedile, mitte hinnale, tuleb järgida läbipaistvuse põhimõtet nii klientide kui ka töövõtjate puhul. Lepingutingimused peavad olema määratletud ja üksikhaaval välja toodud, sealhulgas puhastamise sagedus, aeg, töötervishoid ja -ohutus ning kaasnevad rahalised kulud⁽¹⁾. Nende kriteeriumite rakendamise jälgimine tervel hankelepingu kehtivuse perioodil on osutatavate puhastusteenuste kvaliteedi hindamise võti.

1.3. Komisjoni 3. oktoobri 2017. aasta soovitusel kohaselt tuleks sotsiaalpartnerid kaasata avaliku sektori hankijate koolitamisega ja professionaalseks muutmisega⁽²⁾.

1.4. Euroopa Komisjon ja liikmesriigid peaksid haarama initsiatiivi deklareerimata töö vastu võitlemiseks ja tööhõivetingimuste jätkuvaks parandamiseks puhastusteenuste sektoris. Tugevdatud reguleerimis- ja jõustamismehhanismid, nagu palgakriteeriumid ja sektoripõhised kollektiivläbirääkimised, võivad aidata kaasa ausale konkurentsile, rangematele sotsiaalsetele standarditele ja kvaliteetsete töökohtade tagamisele.

1.5. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni, Euroopa Parlamenti, liikmesriike ning piirkondlikke ja kohalikke omavalitsusi üles kasutama kõigi riigihangete puhul päevast puhastusteenust, kui võimalik.

1.6. Ausa konkurentsi saab tagada, keskendudes kvaliteediaspektidele ning järgides Euroopa Kohtu praktikat ja riigisiseseid eeskirju, milles käsitletakse võimalust muuta kollektiivlepingust kinnipidamise riigihankelepingute sõlmimise tingimuseks. Liikmesriigid peaksid koostöös sotsiaalpartneritega ja riiklike tavade kohaselt edendama riikliku puhastustööstuse kollektiivlepingute katvusala laiendamist sektori tasandile ning kontrollima, et neid lepinguid praktikas järgitakse.

⁽¹⁾ <http://www.europecleaningjournal.com/magazine/articles/latest-news/managing-quality-in-german-contract-cleaning>.

⁽²⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017H1805&from=ET>. Komisjoni soovitus (EL) 2017/1805 (ELT L 259, 7.10.2017, lk 28).

1.7. Sektori tööjõud koosneb peamiselt naistest ja kolmandate riikide kodanikest, mistõttu võib haldusametuste hankepoliitika neid otsesemalt mõjutada. Seega leiab komitee, et lisaks kollektiivlepingutele tuleks välja töötada lisakaitsemeetmed, et tagada töötajate mittediskrimineerimise ja võrdse kohtlemise põhimõtete järgimine. Komitee teeb ettepaneku lisada hankelepingu sõlmimise kriteeriumitesse täiendavad punktid, millega premeeritakse selliseid integratsiooni vorme nagu spetsiaalsed koolitused, peretoetusteenused, näiteks alaealiste abistamine pärast koolipäeva, ja teisi sotsiaalse sisuga ettevõtete sotsiaalteenuste vorme.

1.8. Komitee soovib, et 2014. aasta ELi riigihankedirektiivide läbivaatamisel käsitataks kohustuslikke turvalisuse ja koolitusega seotud kulusid väljaspool konkurentsil põhinevat hinnakujundust, pakkumuses esitatud kulude jaotuse põhjaliku ja kontrollitava osana.

1.9. Komitee soovib, et kestlikkusega seotud tingimusi, tööõigust ja üldiselt kohaldatavaid kollektiivlepinguid tuleb austada (pidades vastutavaks hankijat, peatöövõtjat ja alltöövõtjaid, kusjuures igäüks peab vastutama oma vahetu lepingupartneri ees) kogu alltöövõtuhela ulatuses kogu lepingu täitmise etapi kestel.

1.10. Komitee kutsub liikmesriike – kes seda veel ei tee –, üles pöörama erilist tähelepanu kõigile seadusjärgsetele ja lepingulistele sotsiaalseid, keskkonna- ja kestlikkuse aspekte puudutavatele kohustustele ja töötervishoiu ja -ohutuse aspektidele ning kontrollima nendest kinnipidamist puhastusteenuste sektori riigihankelepingute täitmise etapis.

1.11. Seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/24/EL⁽³⁾ artiklitega 83–85 liikmesriikidele, avaliku sektori hankijatele ja komisjonile pandud kohustustega palub komitee kõigil neil avaliku sektori asutustel teha asjaomased andmed viivitamata kättesaadavaks, tagades eelkõige, et esitatakse pakkumuste hindamise kriteeriumid ja nende suhteline osakaal puhastusteenuste lepingutes. Euroopa Komisjonil palutakse rahaliselt toetada sektori sotsiaalpartnerite järelprojekte ja uuringuid, kus on vaatluse all puhastus- ja hoonehaldusteenuste riigihangetega seotud küsimused.

1.12. Euroopa Komisjon peaks tugevdama seadusandlikku raamistikku ja sotsiaalpartnerite läbirääkimiste pidamise suutlikkust riigi tasandil, sealhulgas eraldama rahalisi vahendeid suutlikkuse suurendamise meetmetele, eriti Kagu-, Kesk- ja Ida-Euroopa riikides⁽⁴⁾.

1.13. Komitee soovib, et 2014. aasta Euroopa riigihankedirektiivide läbivaatamise käigus tuleks tööjõumahukate teenuste puhul (nagu puhastusteenused) ELi riigihankedirektiivides **paluda või nõuda**, et liikmesriigid jätaksid hankelepingu sõlmimisel välja madalaima hinna kasutamise, lisades 30 % ülemmäära hindadele, mis antakse töö hinnale võrreldes töö kvaliteedile antava hindega, ning et nad tagaksid sotsiaalsete erisätete kaudu lepingu alusel tööle võetud töötajate tööhõive stabiilsuse, mis oleks siiski kooskõlas ettevõtjate ülemineku direktiiviga 2001/23/EÜ⁽⁵⁾ ja mida on tõlgendatud ELi kohtupraktikas, samuti kooskõlas ettevõtte töökorralduse ja kollektiivlepingutega.

1.14. Komitee kutsub avaliku sektori hankijaid üles kasutama puhastusteenuste puhul nende enda kuluprognose, tuginedes sektoripõhiste erivahenditele, nagu parima väärtuse juhend (Best Value Guide) ja riiklikud näited, et asjakohaselt hinnata sektori turgu, ning jättes osa neist teenustest reserveeritud hankelepingutele, nagu on sätestatud direktiivi 2014/24/EL artiklis 20, mille liikmesriigid on üle võtnud enda riigihankeseadustesse.

1.15. Euroopa Komisjon peaks kutsuma liikmesriike üles alustama akrediteerimisprotsessi või võtma kasutusele kvalifitseerimissüsteemi töövõtjate suhtes, kes soovivad osaleda puhastusteenuste riigihankelepingutes. Järelevalvet selle protsessi üle võib teha hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad mitu erinevat sidusrühma, sealhulgas ametiühingud ja sektori töövõtjate esindaja.

1.16. Kuna COVID-19 risk püsib endiselt, tuleb COVID-19-sse või mõnda teise seesugusse haigusse nakatamise ohu tõttu töötajaid ja avalikkust kaitsta. Komitee soovib Euroopa Komisjonil ja liikmesriikidel sotsiaalpartnerite abiga koostada siduvad töökohas kehtivad töötervishoiu ja -ohutuse protokollid.

1.17. Lisaks kutsub komitee liikmesriike üles võtma meetmeid ja tegema koostööd sotsiaalpartneritega, et arutada praktilisi ajutisi lahendusi õiglaste ja kvaliteedile suunatud hanketavade kiireks kasutuselevõtuks.

⁽³⁾ ELT L 94, 28.3.2014, lk 65.

⁽⁴⁾ <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2019/representativeness-of-the-european-social-partner-organisations-industrial-cleaning-sector#tab-01>.

⁽⁵⁾ Nõukogu direktiiv 2001/23/EÜ (ELT L 82, 22.3.2001, lk 16).

1.18. Komitee soovib liikmesriikidel COVID-19 kriisi valguses tõsta puhastustöötajate väljaõppe ja professionaalsuse taset. Kätesaadavaks tuleb teha rahalised vahendid, et avaliku sektori asutused ja töövõtjad saaksid investeerida koolitusse ja oskuste arendamisse. Puhastus- ja hügieeniteenuste osutajaid tuleks julgustada omandama kutsekvalifikatsiooni, et panna alus haavatavate isikute parematele töö võimalustele.

1.19. Komitee soovib, et Euroopa Liidu institutsioonid, liikmesriigid ning kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused hakkaksid puhastusteenuste ostmisel kasutama kõikehõlmavat lähenemisviisi. Selle lähenemisviisi raames mitte ei kaubelda keskkonna- ja töötingimuste üle, vaid edendatakse sotsiaalset ühtekuuluvust, tööstandardeid, soolist võrdsust ja Euroopa Komisjoni rohelises kokkuleppes esitatud keskkonnanäesid.

2. Üldised märkused

2.1. Arvamuse peamine eesmärk on esitada soovitusi, kuidas kasutada riigihankeid puhastus- ja hoonehalduse teenustes kvaliteetsete töökohtade edendamiseks ja väärivate töötingimuste tagamiseks.

2.2. Paljud nendest soovitustest on üldised ja kohaldatavad kõigis majandussektorites. See kehtib eelkõige tömahukate teenindussektorite, näiteks eraturvateenuste ja toitlustamise kohta.

3. Taust ja kontekst

3.1. „Igal aastal kulutab rohkem kui 250 000 ELi avaliku sektori asutust umbes 14 % sisemajanduse koguproduktist (umbes 2 triljonit eurot aastas) teenuste, ehitustööde või toodete ostmiseks.“⁽⁶⁾ Peamise osa riigihangetest moodustavad teenused, näiteks puhastusteenused. 2017. aastal ulatus teenustega seotud hankelepingute väärtus 250 miljardi euroni⁽⁷⁾.

3.2. Riigihangete saab toetada investeerimist reaalmajandusse, tagada kvaliteetsed töökohad ja neid juurde luua ning edendada puuetega ja ebasoodsas olukorras isikute ning ka võõrtöötajate kaasamist ja neile paremate tingimuste pakkumist⁽⁸⁾. See võib ergutada ka nõudlust uuenduslike toodete järele, julgustada püüdlema tööstuspoliitika eesmärkide poole ja edendada üleminekut ressursi- ja energiatõhusale ringmajandusele⁽⁹⁾.

3.3. Lähtuvalt ELi riigihangete direktiivist 2014/24/EL peaks nn majanduslikult soodsaima pakkumuse kriteeriumide kasutamine hõlmama kõiki eespool punktis 3.2 käsitletud strateegilisi kriteeriume. Ebamääraste eeskirjade tõttu sõlmitakse enamik avaliku hanke lepingutest jätkuvalt madalaima maksumusega pakkumuse tegijaga ning mõnikord osutuvad valituks isegi põhjendamatu madala maksumusega pakkumused⁽¹⁰⁾.

3.4. Riigihankeid käsitlevate direktiivide potentsiaali ei kasutata täielikult ja nende rakendamine on liikmesriigiti erinev. Seepärast peab avaliku sektori asutus kindlaks määrama oma prioriteedid⁽¹¹⁾.

3.5. See on kõigepealt poliitiline ja seejärel tehniline küsimus. Otsus selle kohta, milliseid teenuseid osta, milliseid kriteeriume kasutada ja millise suhtelise osakaaluga, on osa poliitilisest otsustusprotsessist. Selliste otsustega määratakse kindlaks hankemenetluse raamistik ja põhiparameetrid. Töötajate keskkonnaalaste ja sotsiaalsete õiguste arvesse võtmata jätmine looks ebavõrdsed tingimused.

4. COVID-19 kriis, puhastusteenuste sektor ja riigihangete

4.1. COVID-19 pandeemia on esile toonud, et puhastustöötajate töö kui ühine avalik hüve on väga väärtuslik. Lepinguosalised ettevõtted peavad vastama kvalifikatsiooni, tulemuslikkuse ja spetsialiseerituse nõuetele. ELi sotsiaalpartnerid – European Cleaning and Facility Services Industry (EFCI) ning UNI Europa – rõhutavad oma 22. aprilli 2020. aasta ühisavalduses puhastusteenuste sektori ja selle töötajate esmatähtsat rolli viiruse leviku ärahoidmisel⁽¹²⁾.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/public-procurement_et.

⁽⁷⁾ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU\(2018\)631048_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/631048/IPOL_STU(2018)631048_EN.pdf), lk 14.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers/social-procurement_et.

⁽⁹⁾ Euroopa Komisjon pakub avaliku sektori hankijatele erinevaid abivahendeid, mitte ainult seoses sotsiaalhangetega, ning kõiki neid asjaolusid tuleks arvesse võtta: https://ec.europa.eu/info/policies/public-procurement/support-tools-public-buyers_et.

⁽¹⁰⁾ Seda küsimust käsitletakse 2014. aasta riigihankedirektiivi artiklis 69.

⁽¹¹⁾ Prassl, J., The Future of EU Labour Law.

⁽¹²⁾ „Joint Statement on the Covid-19 impact to the Industrial Cleaning and Facility Services sector and the necessary measures to protect it“ (Ühisavaldus COVID-19 mõju kohta tööstuslike puhastus- ja hoonehalduse teenuste sektorile ning selle kaitsmiseks vajalike meetmete kohta), <https://www.uni-europa.org/2020/04/22/joint-statement-on-the-covid-19-impact-to-the-industrial-cleaning-and-facility-services-sector-and-the-necessary-measures-to-protect-it/>.

4.2. 2018. aastal oli Euroopa Liidus 4,11 miljonit puhastustöötajat, kes töötasid 283 506 ettevõttes. Sektori käive on alates 2010ndate keskpaigast ühtlaselt suurenenud. Samal ajal küündis käive ettevõtte kohta 2017. aastal 393 000 euroni. EFCI sõnul oli keskmine käive töötaja kohta peaaegu 30 000 eurot. Käive töötaja kohta on 27 400 eurot ja töötajad teenivad aastas keskmiselt 12 200 eurot. Euroopa puhastusteenuste sektoris töötab suur osa tööjõust osalise tööajaga. Lisaks ei ületa seesuguses tööjõumahukas sektoris ettevõtete kasumimarginaal 3%. COVID-19 pandeemia tõttu tekkisid töövõtjatel lisakulud, et kaitsta nii klientide huve kui ka oma töötajaid. Eriti märkimisväärne on osalise tööajaga, naissoost ja sisserändajatest töötajate osakaal. Naistöötajate osakaal on alati üle 50% (välja arvatud Taanis), küündides Leedus, Luksemburgis, Portugalis ja Ühendkuningriigis üle 80%⁽¹³⁾. Kogu ELi puhastustöötajatest on 30% sisserändajad (Belgias 60%).

4.3. Takistused puhastus- ja hoonehalduse teenuste turule sisenemisel on väikesed või olematud. Puhastusteenused on tööjõumahukad; ligi 80% ettevõtete tulust saadakse tööjõukulude arvelt ja puhastusteenuste kasumimarginaal on väga väike. Seega, olenemata sellest, kas tegemist on avaliku või erasektori asutusega, võib klientide ostuotsus survestada hindu alandama, vähendades sotsiaalseid standardeid ja puhastustöö väärikust.

4.4. COVID-19 kriisi ajal ja järel saavad puhastus- ja hoonehalduse teenused tagada väärtuse ja väärikuse kvaliteetse tööhõive kõrge standardi ainult juhul, kui puhastustöötajad on piisavalt kvalifitseeritud ja neil on õige tehniline varustus ning kui tööandjate ja töötajate õigused ning kohustused on selgelt määratletud. Seetõttu võib avaliku sektori asutustel olla vaja puhastusteenuste eest kõrgemat palka maksta. Tegevuse peatamise tõttu COVID-19 kriisi ajal seisid paljud äriteenuste pakkujad silmitsi tõsiste likviidsusprobleemidega ning nad pidid kandma suuremaid kulusid, et rakendada nii töötajate kui ka klientide kaitsmiseks vajalikke tervishoiu- ja ohutusmeetmeid. Neid finantsprobleeme süvendavad avaliku ja erasektori hankijate halvad hanketavad. Selleks et toetada ettevõtjaid nende puhastustöötajate tervise ja ohutuse jätkuval tagamisel ning nende töötingimuste kvaliteedi säilitamisel ja parandamisel, kutsus komitee avaliku ja erasektori hankijaid üles pöörduma kiiresti tagasi tõhusa riigihanke, õiglase hanketavade ja kvaliteedikriteeriumide parema arvessevõtmise juurde⁽¹⁴⁾. Puhastustöötajad töötavad sageli ohtlikes tingimustes, mis võib ohustada nende tervist⁽¹⁵⁾. Kuigi mõned töötajad eelistavad töötada osalise tööajaga, soovib osa töötajaid töötada kauem või täistööajaga. Tööandjatel olla mõnikord keeruline pakkuda täistööajaga lepinguid. Lisaks osutavad puhastusteenuseid sageli töötajad, kes on öösel üksi, vaatamata sotsiaalpartnerite eesmärgile muuta puhastusteenuste osutamine päevaseks tööks. See on sageli tingitud kliendi nõudmistest. Sellise tööhõivetava tõttu jääb puhastustöötajate töö nähtamatuks,⁽¹⁶⁾ alaväärtustatuks ja tunnustusetuks⁽¹⁷⁾. Kahjuks kasutatakse mõnes liikmesriigis ikka veel nulltunnilepinguid. Avaliku sektori asutused kannavad vastutust, kui nad jätkavad lepingu haldamist, seiret ja kvaliteedi hindamist. Eesmärk peaks olema suurendada töötajate võimalusi töötada päeva jooksul ühes vahetuses ja täistööajaga, et parandada nende elukvaliteeti.

4.5. Madalaima hinna kasutamine ainsa hankelepingu sõlmise kriteeriumina vähendab kvaliteetsete teenuste osutamise tõenäosust ja aitab kaasa töötingimuste halvenemisele, kvaliteedi langemisele ja kohustuste täitmisest kõrvalehoidmisele (väiksemad pingutused)⁽¹⁸⁾. Kuna puhastamine on heterogeenne ülesanne ja seda ei ole lihtne mõõta, on nii protsessi käigus kui ka selle järel keeruline kvaliteeti hinnata. Seepärast on tähtis, et kvaliteet põhineks pigem tulemusel ja järjepidevusel, mitte protsessil.

4.6. Väljend „madalaim hind“ on küll direktiivi 2014/24/EL tekstist kadunud, ent hankelepingu sõlmimine „ainult hinna“ alusel on lubatud (artikli 67 lõike 2 viimane lõik). See tähendab, et mõni hankija sõlmib endiselt hankelepingu kõige madalama hinnaga pakkumuse esitajaga ja mõnikord isegi „põhjendamatult madala maksumusega pakkumuste“ esitajatega. Kui riigid soovivad tööjõumahukate teenuste puhul kasutada majanduslikult soodsaima pakkumuse kriteeriumi, peavad nad minema sammu võrra kaugemale, suunates haldusasutusi seda kriteeriumi tõhusalt kasutama. Selleks tuleb määratleda

⁽¹³⁾ Eurofundi (2019) tööstuslike puhastusteenuste sektori esindavusuuring, lk 19: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19012en.pdf.

⁽¹⁴⁾ http://servicealliance.eu/wp-content/uploads/2020/05/EBSA-Statement_Contracting-recommendations-during-COVID_13-5-2020.pdf.

⁽¹⁵⁾ Bergfeld, M., „The Insanity of Making Sick People work“, Jacobin Magazine, 2020, <https://jacobinmag.com/2020/03/coronavirus-workers-rights-health-care-cleaners-gig-economy>.

⁽¹⁶⁾ Bergfeld, M., Ylitalo, J., „Putting Europe's invisible precariat in the spotlight, Social Europe“, 18. aprill 2019, <https://www.socialeurope.eu/europes-invisible-precariat>.

⁽¹⁷⁾ „When Creativity Meets Value Creation. A Case Study on Daytime Cleaning“, VIII köide: „Ergonomics and Human Factors in Manufacturing, Agriculture, Building and Construction, Sustainable Development and Mining“.

⁽¹⁸⁾ „Evidence from Public Administration Review“, 79. köide, 2. väljaanne, lk 193–202.

hinna osakaalu piirmäär ja kasutada valemeid, mis ei suurenda pakkumuste hinnaerinevusi. Selleks tuleb pakkuda erikoolitusi riigihangetega tegelevate ametnike kutseoskuste arendamiseks. Lisaks tuleks direktiivide järgmisel läbivaatamisel lisada kohustuslikud reeglid, et a) tuvastada võimalikud põhjendamatult madala maksumusega pakkumused, kehtestades 20 % erinevuse hinnalt järgmise soodsama pakkumusega, tekitades kontrollimise kohustuse, b) põhjalikult kontrollida, kas pakkuja madala maksumusega pakkumusel on objektiivseid ja usutavaid põhjuseid, ja c) seesugused pakkumused kõrvale jätta, kui pakkuja ei ole esitanud selliseid põhjuseid.

4.7. Seega annab kriis puhastusettevõtetele ja nende töötajatele võimaluse suurendada avalikkuse ja otseste klientide silmis puhastusteenuse väärtust ja kesket tähtsust. Euroopa puhastusteenuste sektori sotsiaalpartnerite 2017. aastal väljatöötatud parima väärtuse juhendi ⁽¹⁹⁾ abil saab suunata avaliku ja erasektori organisatsioone sõlmima puhastusteenuste hankelepinguid ettevõtetele, kes pakuvad parimat väärtust. Mõni riigi tasandi sotsiaalpartner on välja töötanud samalaadseid vahendeid.

4.8. Digiüleminek loob selle sektori väheste kutseoskustega töötajatele nii võimalusi kui ka esitab väljakutseid ning ELI sotsiaalpartnerid usuvad, et tehnoloogia abil saab suurendada puhastajate töö tunnustamist ja puhastusteenuste tähtsust ning luua lisaväärtust puhastusteenuste ostjate jaoks ⁽²⁰⁾. EFCI projekti „SK-Clean“ abil tehakse kindlaks sektori muutuvad vajadused ja sellest saab vahend puhastustöötajate veelgi professionaalsemaks muutmiseks ⁽²¹⁾.

4.9. COVID-19 eriolukorrast tingitud uue konteksti tõttu peavad pädevad asutused tagama teabe levitamise isikukaitsevahendite kasutamise kohta ning samuti töötajate ja inimeste kaitseks asjakohaste isikukaitsevahendite võimaldamise. Ettevõtted vajavad korralduslike meetmete, riskihindamiste ja -analüüside ning töötajatele isikukaitsevahendite jagamisega kaasnevate suuremate lisakulude katteks rahalist toetust ⁽²²⁾. Samal ajal on lepinguliste ettevõtjate investeeringud äärmiselt olulised, et pakkuda klientidele puhastuslahendusi, mis on tänu keemilistele ja bioloogilistele teadusuuringutele uuenduslikud ja tõhusamad.

5. Riigihanked ja roheline kokkulepe

5.1. Rohelises kokkuleppes tehakse ettepanek kasutada riigihankeid süsinikdioksiidiheite vähendamiseks. Samas on selleks vaja terviklikku käsitlust.

5.2. Puhastusteenuste sektor saab kaasa aidata üleminekule keskkonnasäästlikule ja ringmajandusele, kus kasutatakse ökomärgistega loodussõbralikke puhastustooteid, käteseepi, tualettpaberit ja paberrätikuid ning jäätmete tõhusat sorteerimist. See on ka puhastusteenustele ⁽²³⁾ ja puhastustoodetele ⁽²⁴⁾ ökomärgiste eraldamise eesmärk, isegi kui nende tõhusus ei ole praktikas ilmne. Kui klient ei nõustu loodussõbralike toodete ja protsesside kasutamise, võivad kaasneda hinnatõusus, suurendades kõigile kuluelementidele avalduvat survet. See võib põhjustada ka sotsiaalsete, töö- ning tervishoiu ja -ohutuse tingimuste halvenemist. Lisaks võib see kõik piirata ka VKEde juurdepääsu riigihangetes osalemise võimalustele ⁽²⁵⁾. Seepärast on vaja kõikehõlmavat lähenemist riigihangetele.

5.3. Uuringud on näidanud, et keskkonnakriteeriumid on liiga nõrgad, et ergutada tarnijaid tõepoolest muudatusi tegema ⁽²⁶⁾. Keskkonnale pühendunud erasektori teenusepakkujatel ei lasta oma täielikku potentsiaali ära kasutada, kui hankijad ei ole valmis maksma lisakulude eest. Seega peavad ostjad professionaalsemaks muutuma.

⁽¹⁹⁾ <http://www.cleaningbestvalue.eu/>.

⁽²⁰⁾ Vt EFCI, <https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/02/Digital-transition-in-cleaning-industry-in-FR.pdf>, https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf ja https://www.efci.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-29_Joint-statement-on-digitalisation-EFCI-UNI-Europa-29.10.2019.pdf.

⁽²¹⁾ Projekt „SK-Clean“.

⁽²²⁾ UNI-CoeSSI avaldus, <https://www.uni-europa.org/2020/05/08/private-security-joint-declaration-ensuring-business-continuity-and-protection-of-workers-in-the-covid-19-pandemic/>.

⁽²³⁾ https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/Cleaning_Services_Factsheet_Final.pdf ja <http://www.ecolabelindex.com/ecolabel/cleaning-industry-management-standard-cims>.

⁽²⁴⁾ <http://www.ecolabelindex.com/ecolabels/?st=category,cleaning>.

⁽²⁵⁾ Lundber, S., Marklund, P.-O., „Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices“, 2016, <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>.

⁽²⁶⁾ Lundber, S., Marklund, P.-O., „Influence of Green Public Procurement on Bids and Prices“, 2016, <https://www.nhh.no/globalassets/departments/business-and-management-science/seminars/2016-spring/120516.pdf>.

6. Riigihangetega seotud sotsiaalsed ja kvaliteedikaalutlused

6.1. Direktiivi 2014/24/EL artikli 18 lõikes 2 on sätestatud: „Liikmesriigid võtavad asjakohaseid meetmeid, tagamaks, et riigihankelepingute täitmisel täidavad ettevõtjad neid keskkonna-, sotsiaal- ja tööõiguse valdkonnas kohaldatavaid kohustusi, mis on kehtestatud liidu või siseriiklike õigusaktidega, kollektiivlepingutega või X lisas loetletud rahvusvaheliste keskkonna-, sotsiaal- ja tööõiguse sätetega.“

6.2. Euroopa Komisjoni 2010. aasta oktoobri sotsiaalse ostmise juhendis sätestatakse avaliku sektori hankijatele mitmesugused sotsiaalsed kaalutlused, nagu lapstööjõu ja sunniviisilise töö kasutamise keeld, töötervishoiu- ja ohutusnõuded, miinimumpalgaga seotud kohustused, sotsiaalkindlustusnõuded ning üldisemalt inimväärset tööstandardid⁽²⁷⁾. Kuna need on seadusest tulenevad kohustused, tuleb neid austada olenemata sellest, kas need on lepingu täitmise tingimustes kirjas või mitte.

6.3. Direktiivi 2014/24/EL põhjenduse 98 kohaselt võib lepingu täitmise tingimuste eesmärk olla ka soodustada tööle meestele ja naistele võrdse kohtlemise edendamiseks võetavate meetmete rakendamist ning töö- ja pereelu ühildamist.

6.4. Et vältida seda, et pakkujad kasutavad põhilise konkurentsielemendina tööjõukulusid, peavad kõik pakkujad (sealhulgas alltöövõtjad) austama kohalikul tasandil seaduste või siduvate ja üldiselt kohaldatavate kollektiivlepingutega sätestatud tööjõukulude kohta kehtestatud miinimumstandardeid ja hankelepingute tüüptingimusi. Siduvate ja üldiselt kohaldatavate sektoripõhiste kollektiivlepingutega saab tagada sotsiaalpartnerite sõltumatusse säilimise ja võrdsete tingimuste loomise.

6.5. Samal ajal kui sellised vahendid nagu parima väärtuse juhend võivad leevendada palgavaesust ja aidata kaasa ELi liikmesriikide sotsiaalsele ühtekuuluvusele, ei tugevda see sotsiaalpartnereid sektori tasandil ega aita suurendada nende suutlikkust luua siduvaid sektoripõhiseid kollektiivläbirääkimiste süsteeme. Liikmesriigid, kellel on selles valdkonnas pädevus, peavad karmistama riigihangete puhul kollektiivläbirääkimiste rakendamise eeskirju.

6.6. Avaliku sektori institutsioonid, nagu lasteaiad, koolid, hooldekodud ja haiglad, on muutunud kaubamärkideks ja konkureerivad klientide püüdmisel teiste institutsioonidega. Seega loetakse selles konkurentsipuhust kui sellist ja puhastamise kvaliteeti eristavaks teguriks, mis aitab otseselt kaasa kasutajate rahulolu ja konkurentsivõimelisuse tagamisele.

6.7. Kvaliteedi- ja sotsiaalsete kaalutluste mitteametamisest riigihangetes on ka negatiivne mõju tööjõukäibele, mis tähendab, et kahju saavad kõik kolm: nii tööandjad, kliendid kui ka töötajad⁽²⁸⁾.

6.8. Hariduse ja koolituse edendamine töökohal tagab riigihangetes parema kvaliteedi ja töötajate õigused. Kutseharidus ning oskuste sertifitseerimine ja ametlik tunnustamine aitab kaasa sektori tunnustamisele. Nende tähtsuse tunnustamine hankemenetluses suurendaks nende väärtustamist ja võimaldaks paremini mõista kulusid, mida need ettevõtetele kaasa toovad ja mida tuleb nii hinnas kui ka palkades piisavalt arvesse võtta. Töötajate koolitamise eest vastutab puhastusettevõtte. Madalaima maksumusega pakkumuse heakskiitmisega kaasneb risk, et ettevõtetele ei ole majanduslikult võimalik investeerida koolitusse ja ohutusse (või masinatesse, uuendustesse ja seotud koolitustesse) rohkem, kui seadusega nõutud miinimum ette näeb.

Brüssel, 18. september 2020

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee president
Luca JAHIER

⁽²⁷⁾ „Sotsiaalne ostmine“ (allmärkus 43), lk 47.

⁽²⁸⁾ „Market Exposure and the Labour Process: The Contradictory Dynamics in Managing Subcontracted Services Work“. VIITED.

LISA

Arutelu käigus lükati tagasi järgmised muudatusettepanekud, mis kogusid hääletamisel vähemalt veerandi antud häälest.

Punkt 1.10

Punkt välja jätta.

~~Komitee kutsub liikmesriike üles pöörama erilist tähelepanu kõigile seadusjärgsetele ja lepingulistele sotsiaalseid, keskkonna- ja kestlikkuse aspekte puudutavatele kohustustele ja kontrollima nendest kinnipidamist puhastussektori riigihanketingute täitmise faasis.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 61

Vastu: 105

Erapooletuid: 9

Punkt 2.1

Muuta järgmiselt:

~~Arvamuse peamine eesmärk on esitada soovitusi, kuidas kasutada riigihankeid puhastus- ja hoonehalduse teenustes kvaliteetsete töökohtade edendamiseks ja väärivate töötingimuste tagamiseks.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 61

Vastu: 107

Erapooletuid: 9

Punkt 4.3

Muuta järgmiselt:

~~Takistused puhastus- ja hoonehalduse teenuste turule sisenemisel on väikesed või olematud. Puhastusteenused on tööjõumahukad; ligi 80 % ettevõtete tulust saadakse tööjõukulude arvelt ja puhastusettevõtete kasumimarginaal on väga väike. Seega, olenemata sellest, kas tegemist on avaliku või erasektori asutusega, võib klientide ostuotsus survestada hindu alandama, vähendades sotsiaalseid standardeid ja puhastustöö väärikut.~~

Hääletuse tulemus:

Poolt: 61

Vastu: 108

Erapooletuid: 8